

ASMAKA7

Klasik Batı Edebiyatı Fanzini

Aralık 2021 Sayı: 11

Halm

İçindekiler

- Friedrich Halm (Avusturya Edebiyatı)
- Halm, Seçme Şiirler
- Friedrich Robert Faehmann (Estonya Edebiyatı)
- Faehmann, Estonca Fiillerin Çekimlerle Düzenlenmesi
(Kısa Bir Bölüm)

FRIEDRICH HALM

Hayatı:

Gerçek adı, Eligius Franz Joseph Freiherr von Münch-Bellinghausen olan Halm, 2 nisan 1806'da, Polonya'nın Krakov şehrinde doğar. Babası, temyiz mahkemesinde memurdur. 1809'da Viyana'ya taşınırlar. 1816 yılında, Melk'de, bir vakıf okuluna başlar. Okulda, felsefe ve hukuk dersleri alır. 1822'de, bu okuldan mezun olur. Daha sonra, Schotten Lisesi'ne gider. İtalyan ve İspanyol edebiyatına ilgi duymaktadır. 1826'da, Linz'de, K.K. Fiskalamt ile birlikte İmparatorluk ve Kraliyet Mali Ofisi'nde devlet memuru olur. Burada, tasarım stajyerliği yapmaktadır. Daha sonra evlenir. Evliliğinde, mutlu değildir. Düğünden birkaç yıl sonra, karısı ciddi şekilde hastalanır ve felç kalır. Çiftin oğlunun akıl sağlığı sorunları vardır ve intihara teşebbüs ettiği için, bir akıl hastanesine gönderilir. Halm, giderek daha fazla içine kapanır ve o zamanlar Hütteldorf'un banliyösü olan yere, küçük bir ev inşa ettirir ve yaz aylarını genellikle orada yalnız geçirir.

Halm bu evi özenle seçmiştir. Çünkü, Halm'un yıllar içinde çok yakın bir ilişki geliştirdiği aktris Julie Radich'in villasının hemen yanındadır. Hamburglu Radich, 1835'ten beri, Burg Tiyatrosu'nda çalışmaktadır ve zamanının en iyi yıldızlarından biridir. İkisi, Radich'in Griseldis'in başrolünü oynadığı Halm'ın bu ilk oyununun provaları sırasında tanışmışlardır. Bu ilk tanışıklıktan bu yana, ikilinin derin bir kişisel ve sanatsal dostluğu vardır. Halm, eserlerini yazarken, Radich'i dahil etmiştir. Karşılığında, o da onun danışmanı ve yarattığı rollerin en iyi bilinen tercümanı olur. İkisinin sadece çok derin bir dostluktan öte bir şeyle bağlantılı olup olmadığı bugün netlik kazanmamıştır. Çağdaşları en azından, asillik ve saflık dolu bir ilişkiden söz etmişlerdir. İkisi birbirine binden fazla mektup gönderir ve bazıları, Halm'un sevgisini, dostluğunu gösterir. Radich'in cevapları ise, çok kişiseldir. Halm, zaman içinde, tüm Radich ailesiyle çok yakın bir ilişki geliştirir.

Halm, küçük yaştan beri tiyatroyla ilgilidir. 1833'ten itibaren, tiyatroyu kendisi kadar seven Benedikten tarikatına bağlı eski bir öğretmeni olan, Michael Leopold Enk von der Burg ile dostluk kurmuştur. Burg, Halm'ın yazdığı "Griseldis" adlı oyunu, Hofburg tiyatrosuna yollar. Oyun, 1835'te sahnelenir. Oyun, Halm'a büyük başarı kazandırır. 1837'de ise, kitap olarak yayınlanır. Yazar, bu başarıdan sonra, tiyatro oyunları yazmaya devam eder.

Halm, 1840'ta, Güney Avusturya yönetim danışmanı olur. 1844'te, Grillparzer'in çok istediği, Kraliyet Kütüphanesi müdürlüğüne getirilir. 1846'da Fransa Kralı Louis-Philippe tarafından Legion de Honour (Onur Madalyası) ile ödüllendirilir. 1847'de, Avusturya Bilimler Akademisi üyeliğine, 1861'de ise, yüksek parlamentonun yaşam boyu üyeliğine seçilir. Bir politikacı olarak, sürekli arka planda kalmıştır. 1864'te Reichsrat'ın açılışında, siyasi anlamda çok muhafazakar bir adam olan Halm, majestelerinin tahttan konuşmasına cevap yazmak için seçilir. Onun sunduğu taslağın, çok uysal bir dilde olduğu ortaya çıkar ve parlamenter özgüveni daha fazla olan ve imparatora karşı daha kararlı bir tavır talep eden bazı meslektaşların hoşnutsuzluğunu uyandırır.

1865'te, Alman Schiller Topluluğu'nun yönetim danışmanı olur. 1866'da ekselans unvanı ile özel bir meclis üyesi, 1867'de Mahkeme Kütüphanesi başkanı olur. Aynı yıl, iki saray tiyatrosuna birden yönetici seçilir. 1869'da Alman Schiller Topluluğu'ndaki görevi sona erer. 1870'de, çeşitli tartışmalar nedeniyle, saray tiyatro yöneticiliğinden ayrılır. Sağlık durumu da giderek bozulmaktadır. Yazar, 22 Mayıs 1871'de, Viyana'da hayatını kaybeder. Tabutu altı atlı bir vagona taşınır. Tören alayında, imparatoru temsilen bir prens, ardından başbakan ve maliye bakanı, ardından aktörler, opera sanatçıları ve yönetmenler vardır. Cenaze alayının varış noktası, Hütteldorfer mezarlığıdır. Definden önce, Aziz Stephen Katedrali'nde kutsanmıştır. 24 Mayıs 1871 tarihinde, toprağa verilir.

Eserleri:

Halm'un ilk eseri, 1823'te yazdığı, "Aziz Yılbaşı Gecesi" dir. Halm 1826'da, "Tanrı'nın Gözü" isimli öyküsünü yazar. Heinrich von

Kleist etkisi görülen bu öykü, kutsal bir ikona saygısızlığın küfür niteliğindeki eyleminin, doğaüstü yansımalarını anlatır. İftira atan bir şövalyenin, pişmanlık sonucunda, psikolojik iç çekişmelerini söz konusu edilir. 1828’de yazdığı, “L’ye Bir Akşam” isimli romanı ise, Freud’çu psikanalitik kavramları öngören seks ve eşcinselliği işlemiştir. İnsan cinselliğinin kendi cesur çizgisinde, cinsel dürtüleri bastırılmış eşcinsel aşk ve tutku pençesinde insan ruhunun genel keşfi, onun potansiyel ilerici görünümünü sergilemektedir. Bu eser yüzyıl sonra Batı dünyasını kasıp kavuracak psikanalitik fikirlerin ön yargılarını sağlayan bir belge niteliğindedir. Halm 1833’te, “Kılıç, Çekiç, Kitap” isimli eserini yazar. Ancak bu eser hiç basılmamıştır. Eser mutluluk arayışı için üç yol önermektedir: Savaş, Zanaat, Sanat. Eserin ismi, bunları ifade etmektedir. Birkaç yüz sayfalık bu dram, çok etkili pasajlara sahiptir.

Halm’ın diğer bir eseri, 1835’te yayınlanan, “Griseldis” adlı tiyatro oyunudur. Eser, sadık bir eşin bağlılığının, acımasız yöntemlerle sınanması gibi, klasik bir olayı konu edinir. Oyunda, yuvarlak masa şövalyesi, mütevazı bir geçmişe sahip bir kadın olan Griseldis’le evlenir ve bir bahis yüzünden onu teste tabi tutar. Katlanması gereken tüm mantıksız taleplere rağmen, kocasına sadık kalır. Kötü bir oyuna kurban gittiği ortaya çıkınca, Griseldis, kocasının yalanıyla o kadar hayal kırıklığına uğrar ki onu terk eder. Kargaşaya neden olan tam da kahramanın bu kararıdır. Kocasını kendi inisiyatifiyle terk eden bir kadın, o zamana göre hayli sansasyonel bir şeydir. Halm, 1838’de, “Simyacı” adlı eserini yazar. 1840’ta, “Hafif Bir Kara” ve “Neşeli Düğün Şarkıları”nı; 1841’de, “İtalya” adlı eserini yazar. 1842’de, “Kral ve Köylü” adlı oyununu kaleme alır. Aynı yıl, Shakespeare’in, “Cymbeline” adlı oyununu Almanca’ya çevirir ve “İmelda Lambertazzi” adlı eserini yazar. 1843’te ise, “Vahşi Doğanın Oğlu” adlı eserini yazar. Bir kadının aşkını ve barbarlığa karşı direnmesini konu alan bu eser, İngiliz sahnelerinde, “Barbar İngomar” adıyla oynanmıştır. Halm, aynı yıl, “Camoës” adlı eserini kaleme alır.

Halm, 1847’de “Maria da Molina”, 1848’de “Yasaklama ve Emir” isimli oyunlarını yazar. 1850’de Stuttgart’ta, “Şiirler” yayınlanır. 1856’da, “İphigenie Delphi’de” adlı oyununu ve “Marzipan Lise” isimli öyküsünü yazar. Marzipan Lise, Alman edebiyatının ilk

kurgusal-suç öyküsüdür ve Alman öykücülüğünün incisi kabul edilir. 1857’de, “Sampiero” adlı trajedisini yazar. Bu eser, siyasi fanatizme bağlı olarak insanlığın trajik kaybını betimleyen bir eserdir. Aynı yıl, “Ravenna Gladyatörü” nü kaleme alır. Bu oyun, Halm’ın en iyi eseri kabul edilir. Oyunda, Almanya’yı, Roma İmparatorluğu yönetiminden kurtaran, Arminius’un oğlu Thumelicus anlatılır. Tarihi drama, seyirciler tarafından coşkuyla karşılanır. Ancak prömiyeri, tam bir skandal izler. Bavyera’daki Pfaffenhofen’den bir okul müdürü, daha önce, benzer içerikte bir oyun yazmış ve onu Burg Tiyatrosu yönetmenine göndermiştir. “Ham, ifadede kötü, teknikte aptal” olduğu için kabul edilmemiştir. Ancak okul müdürü, Halm’un eskrimci fikrini kendisinden kopyaladığını iddia eder ve bu nedenle intihal davası açar. Aslında, bunun arkasında garip bir öykü vardır. Halm, dramasını Dresden’deki bir arkadaşına göndermiş, o da onu bir takma adla Burg Tiyatrosu’na sunmuştur. Halm, adına dayalı olası bir tercihten kaçınmak için bu yolu seçmiştir. Uzun tartışmalardan sonra, eserin Halm’a ait olduğu kabul edilir.

Yine 1857’de “Kraliçe” isimli oyununu yazar. 1859’da, “Yüzyıl Önce” isimli oyununu, 1860’ta “Akşam Arkadaşları” isimli öyküsünü yazar. Bu öykü, onun kurgusal anlatı yeteneğini göstermektedir. Halm, 1863’te, “Begum Somru” adlı eserini yazar. 1864’te, “Vahşi Ateş” ile öykü-şiir tarzı “Güzel Cuma” adlı eserlerini yazar. Aynı yıl yazdığı, “Verona Köprüsü’ndeki Ev” isimli uzun romanı ise, ahlaki açıdan iticidir. Ağır bir takıntıya teslim olan bir adamın içsel çöküşüne odaklanmaktadır. Bu roman alanında, en derin zihinsel temsillerin ustasıdır.

Aziz Yılbaşı Gecesi isimli eserin kritiği:

Eserin konusu, 30 Aralık 1631’de başlayıp iki günden az sürer ve Köln’de geçer. Köln’deki Capuchin manastırından “Koruyucu” Sebaldu, mütevazî Rahip Placidus’a olağandışı bir görev verir. Ertesi gece saat 11’de Placidus, emekli bir ordu albay olan küçük kardeşi Mauritius ile uzun süredir kan davası içinde olan varlıklı tüccar Egydius Kleeborn’un evine gitmek zorundadır. Ölen babalarının son

vasiyeti uyarınca, çatışan kardeşler, her yılbaşında bir keşişin huzurunda bir araya gelmeli ve gelecekteki tüm düşmanlıklardan vazgeçmeye ve bir kardeşlik sevgisi yılını başlatmaya yemin etmelidirler. Akşam saatlerinde kardeşlerden biri, diğerine hakaret ederse, suçun ciddiyetine bağlı olarak Capuchin Manastırı'na belirli bir miktar para verecektir. Ertesi akşam Peder Placidus, Kleeborn konağının yolunu tutar ve burada Egydius Kleeborn ile buluşur.

Birkaç dakika sonra, Egydius'un küçük kardeşi Albay Mauritius Kleeborn, uşağı Philipp ile birlikte gelir. Keşiş tarafından öğüt ve İncil okuma ritüeli ve kutsamalar konuşulduktan sonra, Placidus, kardeşlere gece yarısı saat vurana ve yeni yıl gelene kadar dostça sohbetle birlikte oturmalarını söyler. Kendisi toplantı bitene kadar, odanın dışında tek başına oturacaktır. Kendi hallerine bırakılan iki kardeş, karşılıklı nefretlerini gizleyemezler. Egydius, Mauritius'un sevecen fiziksel görünümünden dolayı her zaman ebeveynlerinin favorisi olduğunu; Mauritius ise, Egydius'un nasıl her zaman kutsal bir ikiyüzlü olduğunu anlatır. Egydius, Mauritius'un yaşam tarzının hedonizmini kınayarak karşılık verir. İkincisi ise, ağabeyini sahtekarlık ve bencillikle suçlar. Karşılıklı suçlamalar daha korkunç hale gelir. Mauritius, kendisinin arzuladığı Venedikli kız Leonella'yı Egydius'tan nasıl çaldığını hatırlatır. İntikam hisleriyle dolan Egydius, çılgına döner ve Mauritius'un nişanlısı Elsbeth'i tuzağa düşürdüğünü anlatır. Bu noktada Egydius, odadaki derin bir oyuktan, siyah bir perde çeker ve kötü niyetli bir kahkaha patlamasıyla, Elsbeth'in bir sedyeye uzanmış cesedini gösterir.

Dehşete kapılmış olan Mauritius daha fazlasını duymak zorunda kalır. Egydius ona (Egydius) nasıl Fugger hisseleri satın aldığını ve Mauritius'un büyük bir hissedarı olduğu ticaret evini nasıl çökerttiğini ve sonra onu oyun kazançlarından çalmak için bir Ceneviz kumar hilesi kurduğunu anlatıyor. Mauritius, bunun üzerine, Egydius'un erkek çocuğunu uzun zaman önce kaçırıp onu bir ayyaş ve eşkıya olarak yetiştirdiğinden beri, nasıl intikam aldığını ortaya koyuyor; ama Egydius buna karşılık olarak Mauritius'un üvey kızını annesi Leonella'dan kaçırarak ve onu kendi çocuğu gibi yetiştirerek yanıt verdi - Mauritius'u aldatan ve yıllar sonra kızı geri çalmasına neden olan bir hile (kendi çocuğu olduğunu bilmeden)) ve onu fuhuşa

zorlayın. Mauritius, kızın gerçek kimliğini öğrendiğinde, muzafferce sırttan kardeşine atılır ve Egydius, Mauritius'un boğazını sıkarken, Mauritius da Egydius'un boğazına sarılır.

Saat 1'de, keşiş ve kardeşi, Kleeborn'lara toplantılarının sona erdiğini söylemek için bitişik odaya girerler - sadece onları ölü, çarpık bir kucaklama içinde kilitli, yüzleri korkunç bir şekilde çarpık, şişkin gözlerle, anlamlı bir şekilde bulmak için. nefret ve kötülükten. Peder Placidus, onların çirkin cesetleri için kutsama sözleri söyler ve erkek kardeşi bu sözleri ciddi bir "Amin" ile tekrarlar. O bunu yaparken, hafif bir esinti Elsbeth'in cansız bedeninin etrafındaki ağır siyah örtüyü hareket ettirir.

Halm'un arkadaşı Enk von der Burg, romanı acımasızca kınar. Dilbilgisini, tarzını ve anlatı içeriğini eleştirir. Halm'u, düzyazı kurgu yerine, dramaya doğru programatik olarak iter. Enk von der Burg'a göre, Aziz Yılbaşı Gecesi, hiçbir okuyucuyu hak etmiyordu. Görünen o ki, doğası gereği çekingen olan Halm, arkadaşının aşağılayıcı yorumlarına karşılık verecek iç enerjiden yoksundu bunun yerine Halm, yirmi yılı aşkın bir süredir bu kırıcı ve yaralayıcı eleştirileri kendi içinde taşıyordu. Bu acımasız eleştirinin, onun anlatım yeteneğinden, umutsuzluğa düşmesine neden olması anlaşılabilir.

Halm, saplantılı bir şekilde kavga eden iki kardeşin bu öyküsünde ne yaratmış olabilir? Roman, gerilim uyandıran ve beklenmedik bir sona götüren bir sürpriz unsuru içeren bir eylemin konsantre sunumudur. Böyle bir karakterizasyon, kesinlikle Aziz Yılbaşı Gecesi'nin anlatının biçim açısından çok yoğun olduğu ve dehşet verici, duyulmamışa doğru şüpheli bir şekilde ilerlediği olay örgüsü tasarımını yansıtacaktır. Bununla birlikte, roman ,oldukça fazla diyalog içerir ve bu ölçüde dramatik bir kaliteye sahiptir. Olay örgüsünün kendisi giderek sansasyonel ve melodramatik hale gelir, bu nedenle parçanın belki de en doğru tanımı melodramatik bir taslak ya da roman biçiminde sansasyonel bir melodram olabilir. Halm'un sonraki oyunlarının çoğunluğunun, aslında melodramlar olduğunu ve okuyucuya Halm'un daha olgun yazılarının bazı temel tematik meşguliyetlerini embriyonik biçimde sunan melodram ve romanın bu erken edebi karışımı tarafından öngörüldüğünü belirtmek yerinde olur.

Kara kara düşündüren, tekinsiz bir atmosfer yaratma ve sansasyonel bir renk tonuna sahip bir olay örgüsü ve karakterlere vücut verme konusunda önemli bir beceri sergilemektedir.

Aziz Yılbaşı Gecesi'nin stili, tüm karmaşık sözdizimsel yapıların yoksun, basit ve direkt olduğu bir stildir. Daha ahlaki-yargısal müdahalelere izin verir. Cümleler basit, anlaşılır ve tek yönlüdür. Halm'un temel kaygılarından biri, atmosfer ve ruh hali yaratmaktır. Olay örgüsü dinamikleri açısından, roman genel olarak beş perdelik bir oyuna benzer şekilde yapılandırılmıştır. Dramayla olan biçimsel bağ, geniş metinler oluşturan uzun doğrudan konuşma pasajlarında, (Halm tarafından, dolaylı anlatım için bir tercih sergileyeceği daha sonraki romanında, büyük ölçüde bırakılacak olan bir özellik) sürekli olarak devam eder. Şiddet, Egydius ve Mauritius Kleeborn'un acımasız, karşılıklı cinayetinde doruk noktasına ulaşır. Bu düzyazı kurgu çalışmasında, Halm etkili bir şekilde, melez bir edebiyat türü inşa etmiştir: roman biçiminde bir melodram.

Sözde Katolik olmasına rağmen, Halm, dini konularda bağımsız bir liberal düşünürdü. Roman, bu kalıbın bir parçasını oluşturur. Kalbinde manevi kavramlar yatar, ancak Katolik Kilisesi'nin önemli bir temsilcisi, Halm'un açık bir şekilde kınanmasıyla karşılaşır. Dini motif, romanın ilk satırlarında akşam duasından dönen ve sayısız kiliseden çıkan dindar Köln kalabalıklarına atıfta bulunulduğunda seslendirilir. Bununla birlikte, ilk birkaç satırda, akşam duasından sonra, aşırı kalabalık tavernalar referans alındığında, manevi-dünyasal bir ikiliğin kurulduğu görülür. Köln'deki Capuchin Manastırı'nın Koruyucusu Peder Sebaldu (eski Cermen adı uygun bir şekilde zorla zafer anlamına gelir), iriyarı, zorba, keyfine düşkün, parlayan gözleri, gösterişli sakalı ve ateşli bir öfkesi olan dünyevi bir adam olarak betimlenmiştir. Tek meşguliyeti para biriktirmektir. Bu rahibin, Kleeborn kardeşlerin kasasından altın ve gümüş aşırması, onun sözde dindarlığı üzerine mahkûm edici bir gölge düşürmekle kalmaz; aynı zamanda, davranışı aslında, tüm alçakgönüllülük ve şefkatten de yoksundur. Mütevazı Peder Placidus'u hücrede varlığını kabul etmeye tenezzül etmeden önce, tam yarım saat bekletir. Placidus, kendisine verilen göreve uygunsuzluğunu protesto etmeye cesaret ettiğinde, onun sözünü keser. Bu ikiyüzlü rahibin karakterinde göze çarpan,

hiçbir Hıristiyan sabrı ya da yardımseverliği yoktur. Peder Placidus, buyurgan Koruyucu ile karşıtlık içindedir. O, çekingenlik ve alçakgönüllülüğün kişileştirilmiş halidir (Latince adı “sakin olan” anlamına gelir). Yine de, tüm özverisine rağmen, zaman zaman açgözlülüğe karşı çıkmak için, Hıristiyan coşkusu tarafından dışlanır. Parayı küçümser ve hatta, henüz tamamlanmamış Köln Katedrali’nin inşaatçılarını, sevgi ve dindarlık tarafından değil, yalnızca altına olan büyülenme ile yönlendirildiklerini söyleyerek kınar. Ayrıca Halm, dini dünyayı, ruhsal olarak düzenli (Placidus) ve kendi yarattığı yakın çevreleri, kaotik düzensizlik olan kişiler olarak ikiye ayırır. Bu romanda, manevi alan, zamansal alandan gürültülü bir saldırıya uğramıştır.

Sebaldus ve Placidus arasındaki bir diğer karşıtlık, koruyucunun gözlerinin her zaman kuru, asla nemli olmaması ve aşağıya doğru masasında, elindeki para toplamayla ilgili belgelere ve Placidus’a küçümseyerek bakmasıdır. Sebaldus, bir kez bile bakışlarını cennete çevirmemiştir. Placidus’un ikili karakteri, insancıl, ruhsal olarak uyumlu bir kalbin ve İlahi Olan ile ilişkisinin Halm’da sık görülen işaretleridir. Placidus, iki düşman Kleeborn kardeşi, toplantı odasında isteksizce yalnız bırakınca, yanağında bir gözyaşı parıldayarak çıkar. Halm’un romanını, bir paralellikler ve karşıtlıklar örüntüsü boyunca, çok dikkatli bir şekilde yapılandırdığı görülebilir. Bu yapılanma ilkesi, roman boyunca devam eder.

Hem koruyucu, hem de Egydius Kleeborn ikiyüzlü olarak betimleniyor. Koruyucu Sebaldus, tombul figürlü, rahatına düşkün bir adam ve küçük, ışıltılı gözlerle betimlenir; Egydius Kleeborn ise, fırlayan gözleri ve şişkin yüzüyle. Her iki adam da cübbeler içindedir. Her ikisi de görkemlidir. Her ikisi de, ajitasyon ve zihin huzursuzluğu ile tanımlanır. İncil’deki her türlü anlayışı aşan barıştan uzaktırlar ve her ikisi de kendilerini olmadıkları gibi sunarlar. Her iki adam da, aynı derecede otokratik, küçümseyici ve kibirlidir, Sebaldus, Placidus hüccesine girdiğinde, yarım saat boyunca, Placidus’u anlamlı bir şekilde görmezden gelerek onu beklemeye zorlamıştır. Halm, bu tür paralellikler aracılığıyla, seküler ve sahte-ruhsal alanları birbirine karıştırmak ve birinin diğerinin aşırı, zorba ihtişamına nasıl talip olduğunu ve bu ötekinin nasıl seküler dünyanın hırslı açgözlülüğüne

düştüğünü betimlemek için uğraşiyor. Her ikisi de, Peder Placidus'un samimi, çekingen sadeliğiyle belirgin bir tezat oluşturuyor.

Halm, manastırın çevresinin dünyevi arenaya dönüşmesi gibi, dünyevi arenanın da sapkın bir dindarlık tonu aldığına dair paralellikler aracılığıyla imalarda bulunuyor. Kleeborn evi, doğrudan Katedralin yanındadır. Tıpkı, Sebalduş'un fakir manastırının, yanlış yere altın özleminin odağı haline gelmesi gibi, zengin Kleeborn hanesi de, dengesiz bir intikam arzusunun odağı halindedir. Psikolojik ve ruhsal değerler burada yansıtılır ve tersine çevrilir.

Aziz Yılbaşı Gecesi, Halm'un kaleminden, elimizde bulunan en eski ve eksiksiz romandır. Halm bunu yazdıktan sonra, Enk von der Burg ile yeniden temasa geçmeden önce birkaç öykü yazmıştır. Enk von der Burg'un şiddetli saldırısının ardından, Halm'un kurgu yazımını, onlarca yıl tamamen durmuştur. Halm'un gençliğinin bir parçası olmasına rağmen, roman, yapısal ve tematik ayrıntılara dikkat ediyor. Halm'u hayatı boyunca meşgul edecek olan temaları, özellikle her şeyi tüketen bir özlem içinde saplantılı bir şekilde kapana kısılmayı ve özverili aşk yoluyla ortaya çıkan, zıt içsel kurtuluşu işliyor. Burada vurgulanan monomani, intikam için duyulan ateşli arzudur.

Aziz Yılbaşı Gecesi'nde, merkezi iğrenç karakterlerin - Kleeborn kardeşler - akıl sağlıkları, çıldırmış bir monomaninin sıkı pençesinde. Karşılıklı cinayete yöneltir onları. Kleeborn kardeşler, utanç verici bir bolluk içinde, ruhsal küstahlığa sahiptirler ve bu yüzden, Halm'un ahlaki evreninde, zorunlu olarak yok olmak zorundadırlar. Halm'un bitmeyen meşguliyeti şudur; ahlakı yerinden eden ve diğer tüm değerleri kişinin hayatından uzaklaştıran bir amaca çok tutkulu ve saplantılı bir şekilde sarılmanın doğasında var olan ruhsal tehlikeleri betimlemek. Halm'un yaşamın geçiciliği karşısında, tutkulu tutunmaya ilişkin sürekli temkinlilik ve uyarılarında, budist bir renk vardır. İlk olarak burada, bu melodramatik romanda dile getirilmiştir ve daha sonra Tanrı'nın Gözü isimli eserinde, yoksullaştırılmış kahramanı Ruprecht von Rossum gibi karakterler aracılığıyla yenilenmiş bir ifadede bulacaktır kendini. Ailesinin eski görkemine kavuşmak için can atan ve bu dramının ismini taşıyan kahramanı Sampiero, ülke sevgisinin eş sevgisini yenmesine izin

veren ve hatta onun adına karısını öldürmesine neden olan Korsika özgürlük savaşçısı olarak vücut bulacaktır. Psiko-patolojik olarak, çarpık vatanseverlik görüntüsüdür bu.

Aziz Yılbaşı Gecesi, yalnızca tematik üslup açısından iyi yapılandırılmış, atmosferik, melodramatik, sansasyonel bir roman olarak değere sahip olmadığı; aynı zamanda, edebiyat tarihçilerinin araştırmacı gözüne, yaratıcı tohumların erken prefigüratiflerinin karıştırılmasını ve filizlenmesini de sunduğu sonucuna varılabilir. Bu, Halm'un sonraki düzyazı-kurgusal şaheserlerinde, tam çiçek ve zengin meyvelere dönüşecektir. Henüz gelmemiş olan çarpıcı yeteneğin, çekici bir ön tadımını sunuyor bizlere.

Sanatı:

Halm'ın oyunları etkileyicidir. Ancak, karakterler yerli yerine oturmamıştır ve olaylar dağınıktır. Oyunlarının popüleritesi, düzgün diksiyonlarına ve başarılı liriklerine dayanmaktadır. Franz Grillparzer'den sonra oyun yazarı olarak, zamanının en popüler oyun yazarlarından biridir. Tiyatroda ondan daha başarılıdır. Onun oyunları, İspanyol dramasına dayanmaktadır. Bazıları sansasyonel olan teatral eserleri, bugün büyük ölçüde unutulmuştur.

Onun erken ve geç dönem şiirleri, zor yıllarda karamsar dünya görüşünü kanıtlamış, yaşamın çok erken dönemlerinde oluşmuş ve onu asla terk etmemiş gibi görünüyor. Bunlar, yaşamın temelde bir gözyaşı vadisi olarak nasıl görüldüğünü, acılarla dolu olduğunu ve yalnızca ruhun, mutlu ve sakin bir yaşam umuduyla katlanılabilir hale getirildiğini açıklamaktadır. Besteci Brahms, onun bazı dizelerini bestelerinde kullanmıştır.

Halm'un ruhsal konulara ve kendi kendini yok eden monomanik karakterlere odaklanma eğiliminde olan kısa öyküleri ya da romanları, dramalarının çoğundan çok daha üstündür ve içerik olarak çarpıcı ve etkileyicidir; psikolojik içgörülerle doludur. Genel olarak, Halm'un Avusturya edebiyatı tarihinde bir kısa öykü ya da roman yazarı olarak yer edindiği söylenebilir. Halm'un en büyük eserleri oyun değil, kurgu alanındadır. Romanları, Halm'u yetenekli, psikolojik yetkinlikte

kılmaktadır. Öyküleri, Heinrich von Kleist ve İtalyan romancılarından etkilenmiştir. Bir Roman yazarı olarak Halm'un, Heinrich von Kleist'in ayırt edici sözel kalıplarından ve sözdizimsel kıvrımlarından üslupsal olarak etkilendiği, bilinen bir gerçektir. Halm'un tüm romanlarında ciddi, genellikle kasvetli, tekinsiz bir işaret vardır. İçlerinde kaderci bir özellik fark edilir. Ancak figürleri, her yerde üç boyutlu olarak öne çıkar. Aksiyon her zaman sürükleyicidir. Çevreleyen manzaranın betimlemesi, muhteşem bir şekilde gerçekleşir. Aksiyon sahneleri, büyük bir canlılıkla sunulur.

Halm, eserlerinin ana temaları hakkında açıklayıcı bir şekilde şunları yazmıştır: “Ben, ahlaki dünyayı betimlemeye çalışıyorum. Bir bireyin, buna karşı nasıl savaştığını ve kendini kibirli bir şekilde onun üstüne koyduğunu, zorunlu olarak trajik bir şekilde yok olması gerektiğini anlatıyorum.”

Kaynakça:

-Österreich Lexikon 1995

-The Catholic Encyclopedia Arthur F. J. Remy 2003

-Project Gutenberg 1994-2005

Şiirlerinden Seçmeler: **Çeviren: Ferihan Hasan Panayır**

Kalbim, Sorarım Sana

Kalbim, sorarım sana,
Aşk nedir söylesene.
“İki ruh ve bir düşünce,
İki kalp ve onun bir atışı.”

Söyle, nereden geliyor bu aşk?
“Geliyor ve oradadır işte!”
Kim aşık olmaz söyle bana,
“Öyle biri yok, gördüğüm kadarıyla.”

Saf aşk nedir o halde?
“İnsanın, kendini unuttuğu aşktır.”
O halde, hangi aşk en derindir?
“En sessiz olan aşktır.”

Aşk, ne zaman en saf halindedir?
“Aşk verildiğinde.”
O halde söyle, aşk nasıl konuşur?
“Aşk konuşmaz, sever sadece.”

Sevgili Konuklarım

Konuklarımın geldiğini duydunuz mu?
Beni, sadece zorunlu olduklarında ziyaret edip,
Her zaman dostça selamlarlar;
Beni avutup, acılarıma ortak olurlar.

Sevinçten çılgılık atmak istiyorum,
Dindarca alçakgönüllülükleri, ruhumu öpüyor gibi.
Onları tanır mısınız? Acıyı ve aşkı güzelleştiriyorlar.
Yoksa daha size gelmediler mi?

Onları iyi tanırsınız aslında; hem dilsizdirler, hem konuşurlar.
Bir çiğ gibi, narin bir sevgili gibi;
Hem acı, hem de bal gibi tatlıdır.

Onları iyi tanırsınız aslında, insanlığın tacıdır;
Kalbin gerçek şölenidirler onlar, her zaman oradadırlar.
Onları iyi tanırsınız aslında sevgili konuklarım, gözyaşlarıdır.

Bir Ruh Yakınlığında

Şakaklarıma ılıkça vuran, ilkbahar havasındaki esinti de nedir?
Tatlı bir gül kokusu gibi, yanaklarıma çarpan şey de nedir?
Bu, beni avutan düşüncelerin ve
Şakaklarımı serinleten o sessiz duruşundur.

Aynı bir arp gibi çınlıyorsun aklımda,
Adın, dudaklarının sessiz halidir.
Seni yakınımda hissediyorum. Bu senin de dileğin,
Ruhumu uzaklardan da olsa, göğsüne yaslayabileyim.

Avcı

Bir avcıyı seviyorum, yeşil giysili,
Gözleri mavi, sonsuzluk kadar da geniş kalbi.
Bir avcıyı seviyorum, her zaman hedefi buluyor;
Kızlar, onu ancak, onun istediği kadar büyüleyebiliyor.
Bir avcıyı seviyorum, yolları ve izleri tanır
Ve bana sadece, kilise kapısından geçerek ulaşır.

Ev Yok, Yurt Yok!

Benim ceketim bana yeter
Ve içki dolu bardağım.
Sen kendi yoluna devam et dünya,
Nereye gittiğini soruyor muyum sana?

Ev yok, yurt yok;
Kadın yok, çocuk yok!
Bir saman sapı gibi, savrulup duruyorum;
Rüzgarlı havalarda.

Ne iyi, ne de kötü,
Kah orada, kah burada.
Bana hiç sormaz mısın dünya,
Ne sorduğumu sana?

Son Dileğim

Ölüm bir kez kapıyı çaldığında,
Birlikte üç şey de gelir tabutumla:

Alev kırmızısı sardunya kanım;
Ki, ölünceye dek benimdir hayatımın.

Hoş kokulu bir gonca gül,
Duyularım gibi yabanıl ve özgür

Bir de defne dalı var,
Bir çelenk bile değil, sadece bir dal.

Şimdi gel, tabutumun başında otur da,
Benim öldüğüme ağla!

Sonra dersin ki, devam hayata,
Beni seven de kalmaz artık bu dünyada.

İşte şimdi, son görevimi yaptım denebilir,
Artık ruhum, gökyüzüne yükselebilir.

Ortaya Çık, Sevgili Gölge!

Ortaya çık, sevgili gölge!
Bu ölüm gecesinde,

Gücünün yanındayım,
Ölesiye bitkin halimle.

Sen bunu, yaşarken yaptın,
Ölümde de yapabilirsin.
Hiç acı vermemek,
Hep söz verdiğin bir şeydi.

O halde, gözyaşlarımı dindir,
Ruhuma canlılık getir!
Solmuş gücümü geri getir
Ve beni, yine gençleştir!

Aşk

Aşk, hiç kimseyi dinlemez,
Hayatta, deneyimi de yoktur yeterince.
Ancak, aşk olmasaydı,
Kapatırdı herkes kendini, akıl hastanesine.

Sağır Annecik

Kim kilidi, kapıyı sessizce açar?
Kim sessizce sokulur evin içine?
Bu gelen evin oğludur,
Sağır anneciğinin yanına.

Oğlan girer, ama anneciği onu duymaz,
Coşkuyla beklemektedir oysa.
Selamlayarak geçer karşısına,
Bir anne gibi konuşur sonra da.

Oğlan konuşurken, başını kaldırıp bakar ona,
Büyük bir ustalıkla.
O, kesinlikle sağır değildir aslında,
Onu gözleriyle duyar.

Ona kollarını açar uzaktan,
Oğlan, anneciğini bastırır omzuna.
O zaman, oğlunun kalp sesini duyar,
Annecik sağır kulaklarında.

Oğlunun yanına oturduğunda,
O kadar içten sevinir ki!
Ve ben inanıyorum,
Meleklerin şarkısını duyar bu annecik.

Ayrılırken

Kendimle uğraş halindeyim, ama yenilmiyorum;
Kalbimde, kendime yenilmemeye çalışıyorum.
Onun ve benim görmem gereken şeyler,
Oradan oraya dönen bir çember gibi;
Beni mutsuz eden bir çember.
Gidecek mi kalacak mı?
Beni tek başıma bırakacak mı?
Oysa, ben onun için her şeye katlanıyorum.

Yağmurlu Hava

Bugün, nasıl da bir hava var,
Yağmur, deli gibi yağıyor.
Sokak, sanki koca bir göl gibi,
Kaldırımlar görünmüyor.
Bir serçe, çatının altına sığınıyor,
Kara köpek, kulübesinde yatıyor
Ve havaya diş biliyor.
Ama, bizi mutlu ediyor,
Yağmuru seyretmek.
Birbirimize, türlü şeyler anlatıyoruz
Ve büyük bir huzurla donanıyoruz.

Kitap ve Gül

Parşömen ciltli eski bir kitap,
Yüzyıllardır açılmamış belki de,
Yabancı diyarlardan geliyor, yabancı sözcüklerle.

Eski bazı şairlerle, eski bir kitap,
Elimde, ancak bu kadar yeni olur.
Sayfalarını çevirdiğimi düşlediğimde,
Tozlar havalanıyor ben çevirdiğimde.

Hayretler içinde bir saray görüyorum,
Boram boram yükselen ilkbahar kokusuyla,
Solgun ve renksiz bir gül gibi.

Halm

FRIEDRICH ROBERT FAEHLMANN

Hayatı:

Faehlmann, 31 Aralık 1798'de, Koeru'nun Jarva ilçesindeki Ao malikanesinde, bir çiftlik kahyasının oğlu olarak dünyaya gelir. 7 yaşında annesini kaybeder. Malikane sahibi Von Paykul'un ailesi tarafından büyütülür. 1810-14 arasında, Rakvere Bölge Okulu'nda okur. 1814-17 arası, Tartu İl Koleji'nde okumaya devam eder. 1817'de, Tartu Üniversitesi'ne girer. Burada tıp okuyan yazar, ayrıca, filoloji ve felsefe dersleri de alır. 1824'ten başlayarak, fakirlere sağlık hizmeti vermeye başlar. Yazar ayrıca, geçimini sağlamak için, özel dersler vermeye başlar. Bu arada, edebiyatla da ilgilenir. Okulda, kalp iltihapları ile ilgili kardiyak değişikliklerini inceleyen bir doktora tezi verir. Böylelikle, Tartu Üniversitesi'nde kardiyoloji bölümünün yolunu açmış olur.

1825'te, üniversiteye henüz başlayan Friedrich Reinhold Kreutzwald'la tanışır. 1827'de "Gözlemler Gizli İnflamasyon" isimli bir bilimsel çalışma hazırlar. Aynı yıl, üniversiteden mezun olur. Kreutzwald'la tanışma, sağlam bir dostluğa atılan ilk adım olur. Onları birbirine yaklaştıran şey, Eston diline ve halk edebiyatına duydukları ortak ilgidir. Bir süre sonra, çevrelerinde, halkın eğitimini daha iyi bir düzeye çıkarmak isteyen öğrenci grubu oluşmaya başlar. 1838'de, Faehlmann'ın öncülüğünde, "Eston Bilginler Topluluğu" adı altında birleşirler. Faehlmann, kurucu ortağı olur. Topluluğun amacı, halk tarafından ağızdan ağza aktarılan şarkı ve öyküleri, Eston edebiyatının ve kültürünün bir parçası olarak incelemektir. Böylelikle, ilk halk eğitimi çalışmaları başlamış olur.

Faehlmann'ın, 1843-1850 arası başkanlığını yaptığı bu topluluk, üyelerinin edebi uğraşlarını derlemiş ve çeşitli konuşmalar düzenlemiştir. Faehlmann da bu yıllarda, Estonca dilinde dersler verir. Faehlmann, sunumlarında ve yazılarında, köylülüğü savunur. Estonya'nın geçmişinin romantik bir hayranıdır. Alman fatihlerin zulmünü kınar. Rusların ruhunun ve dilinin zenginliğini vurgular. Faehlmann, 1842'den 1850'ye kadar, Tartu Üniversitesi'nde Estonca

öğretim görevlisi olarak ta çalışır ve 1843'ten 1845'e kadar Üniversitenin Tıp Fakültesi'nde farmakoloji ve reçete dersleri verir. 1846'da, "1846 Sonbaharında Tartu'da Karın Hastalıkları Salgını" isimli bilimsel çalışma daha hazırlar.

Faehlmann, Kreutzwald ile birlikte, Estonya ve Livonya'nın çeşitli yörelerini gezerek, halkın o zamana kadar belleklerinde aktara geldikleri materyalleri derlemişler ve Estonya'nın ulusal destanı "Kalev'in Oğlu (Kalevipoeg)" nun, ilk iki bölümünü ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca, bu destana, yaratılış ve Eston şair tanrısı Vanemuine'yi konu alan, "Mitsel Söylenceler" i eklemiştir. Faehlmann'ın ölümünden sonra, araştırmayı sürdürme işi, Kreutzwald'a kalmıştır.

Faehlmann, 1842'de, Tartu Üniversitesinde Eston dili öğretmeni olarak görevlendirilmişti. Yazar, hayatının sonuna kadar bu görevi sürdürecektir. Faehlmann, 22 Nisan 1850'de, Tartu'da verem yüzünden hayata veda eder. Faehlmann, Tartu Vana-Jaani Mezarlığı'na gömülür. Faehlmann'ın mezar taşında, "Kurz ist das Leben, Doch lang die Kunst" (Hayat Kısa, Sanat Uzun) yazılıdır.

Eserleri:

Faehlmann'ın en önemli eseri, Almanca yazmış olduğu, 8 mitolojik söylencedir. Bunlar, zamanında Eston söylencelerinin uyarlaması diye tanıtılmışsa da; bunlardan sadece, "Emajögi Nehrinin Doğuşu" ve "Dillerin Karmaşası" yöreseldir. Diğer 6 söylence olan; "Vanemuine'in Şarkısı", "Vanemuine'in Dirilişi", "Vanemuine'den Ayrılmak", "Yaratılış", "Lake Endla", "Juta", Kristjan Jaak Peterson tarafından, Estoncaya çevrilmiştir. Bunların konusu; antik mitoloji, Fin Destanı "Kalevala"dan esintiler ve Fin yazar Ganander'in mitolojisi üzerine çalışmalardır.

Yazarın en tanınmış mitolojik söylencesi, 1844'te yazdığı, "Şafak ve Alacakaranlık" tır. Şafak, genç bir erkeği, Alacakaranlık ise, genç bir kızı temsil etmektedir. Bir yaz akşamı birbirine aşık olan bu iki

gence, Tanrı Taaru, evlenmelerini önerir. Ancak, onlar kabul etmezler. Çünkü, nişanlı kaldıkları sürece, aşkları sonsuza dek sürecektir.

Faehlmann, ayrıca, Eston dilinin zenginliğini ve çeşitliliğini göstermek için, antik şiir ölçüsünde, birkaç şiir yazmıştır. Bunlardan en başarılı olanı, bir diyalog şiiri olan, “Pipo’nun Tarihi” dir. Bu şiir, içli dizelerden oluşmuştur ve Faehlmann’ın; dostluk, mutluluk gibi, hayatın kalıcı olmayan nitelikleri üzerine, karamsar düşüncelerini anlatır. Bunlar, bir piponun, havaya uçuşup, kaybolan dumanı olarak betimlenmiştir. Diğeri, “Bir Varmış, Bir Yokmuş, Bir Adam Varmış” ismini taşır. Epigramlarına örnek olarak, “Biri Diğlerinden” isimli şiirini verebiliriz.

Faehlmann, “Eston Bilginler Topluluğu” nun almanaklarında yer alan, komik öyküler de yazmıştır. Bu öykülerden en önemlisi, 1841’de yazdığı, “Anlamsız Tarih, Anlamsız Boşboğazlıklar” adlı öyküdür. Oldukça akılcı ve politik olan bu öyküde, Eston köylüsünün sorunları; bir okul müdürü, bir çiftçi ve bir meyhaneci arasında geçen diyaloglarla anlatılır. Faehlmann, bu öyküde, feodal düzeni sert bir şekilde eleştirir. Köylülerin düştüğü kötü durumdan, yine onları sorumlu tutar. Ancak, sansür kurulu bu öyküyü yasaklar. Yazar da, bunun üzerine, aptallık ya da içki tutkusu gibi, insani zayıflıkları yeren öyküler yazmıştır.

Sanatı:

1835’te, Fin destanı “Kalevala” nın ortaya çıkışı, ona esin kaynağı olmuş; o da, “Kalev’in oğlu (Kalevipoeg)” destanı ile ilgili çalışmalara başlamıştır. Faehlmann, ulusal Eston destanı çalışmalarının öncüsüdür. 1839’da, “Eston Bilginler Topluluğu” önünde, kişiliğini ve serüvenlerini anlattığı bir bildirge okumuştur. “Peri Masalları” isimli sunumda, yerlerin kökeni hakkındaki Estonya efsanelerinin devlerinden biri olan Kalevipoeg’i Estonya ulusal kahramanı olarak tanıtmıştır. Estonya ulusal destanı Kalevipoeg daha sonra, Kreutzwald tarafından yazılan, büyük ölçüde Faehlmann’ın ön çalışmasına ve taslaklarına dayanmaktadır. Eston Bilginler Topluluğu’ndaki üretken akademik faaliyetleri, özgün çalışması ve

Avrupa arenasında Estonya dili kültürüne coşkulu girişi sayesinde Faehlmann, Estonya'nın en önemli kültürel kahramanlarından ve yazarlarından biri olarak kabul edilir. Daha sonra, bu destanı oluşturma içine girişmiştir. Ancak, eleman eksikliği, Faehlmann'ın ilk başlardaki tutkusunun yerini, düş kırıklığına bırakmasına neden olmuştur. Bu yüzden, yazar, destanın sadece iki bölümünü hazırlayabilmiştir.

Faehlmann'ın eserleri, Estonya edebiyatının kuruluşunda merkezi bir öneme sahiptir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Estonya kültür hayatı üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Bir dilbilimci olarak Faehlmann, Estonca imla ve sözcük düzenleme ve türetme ile ilgili soruları araştırdı. Eski imlanın açıklığı kavuşturulması için bazı önerilerde bulunur. Estonca fonetik ve biçimsel dil çalışmalarının temelini atmıştır. Estonca dilinin prozodisine dayanarak, orijinal Estonya şiirinin runik şekli olması için en uygun biçimi düşünmüştür. Belki de Faehlmann'ın en önemli girişimlerinden biri, klasik antik mitolojiden, Fin destanı Kalevala'dan ve Kristfid Ganader'in ve Kristjan Jaak Peterson'un Fin Mitolojisi'nden örnekler alarak, Estonya folklorunun incelenmesi ve tüm yerel mitolojinin tanıtılmasıydı. Faehlmann'ın orijinal efsanevi halk hikayeleri, Eston Bilginler Topluluğu'nun 1840-1852'deki tutanaklarında, Almanca olarak ortaya çıkmıştır. Kısa sürede uluslararası tanınırlık kazandılar. Faehlmann, efsanevi halk masallarını, yazarlığını vurgulamadan Estonya folkloruna ait eserler olarak sunmuştur. Faehlmann'a, Ön Uyanış Çağı öncüsü denir.

Kaynakça:

Estonian Literature Loone Ots 1998

Brave Introduction a l'histoire de la Litterature Estonienne Antoine
Chalvin

Faehlmann

Estonca Fiillerin Çekimlerle Düzenlenmesi Dorpat (Tartu) 1842

Yazıya başlarken, yazar ve konularıyla daha yakın temas halinde olan herkesi samimi bir şekilde selamlıyorum. Bu vesileyle, böylesine dostane bir selamlama sunuyor ve onun da dostane bir şekilde karşılanmasını diliyorum. Bu küçük broşürle eski, övgüye değer bir akademik geleneğe uyarken, aynı zamanda kişinin bu broşürde başlığın önerdiğinden daha fazlasını aramaması gerektiğini de beyan ederim. Estonca dilbilgisinin kaotik bir bölümünü düzenlemeye cüret ettim, o zaman sadece endişe duymalıyım. Dolayısıyla, okuyucu ne bir şaheser, ne de fiil formlarının tüm teorisini arıyor. Estonca dilinin bilimsel uyarlamalarına bakarsanız, ne yazık ki, çok iç karartıcı sonuçlarla karşılaşıyorsunuz. Halkı ve dili daha iyi tanıma çabaları, elbette her zaman çok ciddi olmamıştır; son zamanlarda biri, her şeye sahip gibi görünüyor

Estonya halkı ve dilleri, ilgimizi bu kadar hak etmiyor mu? Ülkemiz zamanımızda, insan bilgisinin tüm dallarında mükemmel araştırmacılara sahiptir. Estonya ülkesinin ortasında bir üniversite, kırk yıldır gelişti. Ama, Estonya dili, son zamanlarda neredeyse hiç ilgi görmedi. Baştan ilan etmeliyim ki, Estonyalıların dili, filologlar için pek çok açıdan çok ilginç ve önemli. İnsanların diğer kötü koşullarının önerdiğinden çok daha zengin, daha tutarlı, daha çevik ve parlak. Bunu her yerde açıkça görünen boşluklarda görebilirsiniz; ama kendi kaynaklarından, büyük bir mükemmellik yeteneğine sahiptir. Estonca dilini bilmek önemli mi? Bir milletin bütün ilişkilerini tam olarak bilmek için, onun dilini tam olarak bilmek gerekir. Sadece beklenmedik sonuçlara varmakla kalmıyor, aynı zamanda, halk ve ülke ile ilgili görünüşte sabit bazı önyargılar da çürütülüyor. Küçük bir tarihsel eleştiri de şu, Estonya halkının eskiliğini kötülemek isterseniz, dili bunu yalanlıyor. En ağır köleliğe rağmen, 800 yıl sonra bu devlette, bir halkın dili karşımıza çıktıysa, o 800 yıldan önceki zamanlara bakmalıyız.

Bunun yanında, ülkede yaşayan her Alman, onlar için ulusal dili tam olarak bilmeyi arzu eden taşra halkıyla çok fazla temas kurmuyor. İnsanlardan öğrenmek istiyorlarsa, onların dilinden anlamalıdır.

Sıradan insanların dilinin özel olarak dikkate alınmaya değmediğine inanılır. Kişi onu, eski usul olarak öğrenebilir ve insanlarla temas noktalarına bağlı olarak, dilbilgisi ve sözlükteki eksikleri telafi edebilir. Estonya dili çok zayıf bir dildir. Kişi bir dereceye kadar haklı olabilir ve nedenlerini bulmak kolaydır. İnsanlar, sadece kültüre bağlı kaldıkları için, geri itilmiştir. Böylece, dilleri sadece diğer Avrupa dillerine ayak uyduramamakla kalmamış, aynı zamanda geriye gitmek zorunda kalmıştır. Tarih bize, sözde Fin kabilelerinin Estonya halkının antik çağda en kültürlüleri olduğunu kanıtlamak için yeterli veri veriyor. Her halükarda, Fince, bugün sadece insanların daha elverişli koşulları nedeniyle daha zengin olduğu bir dil değil, aynı zamanda, Estonyalıların başlangıcına sahip oldukları bir edebiyatları olduğu için de zengin sayılır. Ancak, Estonya dilinin çok zayıf olduğu konusunda sert bir yargıda bulunmadan önce, her koşulda dikkatlice araştırmak gerekir. Şimdilik, onlara çok yoksul diyenler, dili ya çok kötü anladılar ya da gerçekten birçok ifade ve kavram için isim bulamadılar. Ancak, dilin derinliklerine inildikçe, diğer yandan, içinde başka hiç kimsenin yeniden üretemeyeceği ifadeler ve tanımlar olduğunu daha çok öğrenir. Teorik olarak, dillerin değer ve değersizliğini buna göre ölçmek için genel standartlar oluşturulmuştur.

Bununla birlikte, bir dilin avantajları ve zenginliği, çeşitli şekillerde değerlendirilebilir ve değerlendirilmelidir de; genel bir ölçü saçma olurdu. Herkes, dilinin en parlak yönünü vurgular ve aynı taraf aynı derecede parlak değilse, bir diğerine gururla bakar. Claudicate Omnis Comparatio (Her Karşılaştırmayı Engelle). Rus dili, sözlü biçimlerinin çok çeşitli olmasıyla, haklı olarak gurur duyabilir. Almanca kelime anlamlarının belirsizliği ve yine de büyük doğruluğu ile gurur duyabilir. Yunanca her iki avantajı da birleştirebilir. Estonya dilinin zenginliği başka yerlerde, yani sonsuzdadır. Genellikle, birkaç kelimeyle başka bir dilin ne olduğunu ifade edebildiği çekim sözcüklerinin biçimlerinin çeşitliliği vardır: Çekim sözcükleri. Çünkü, çekimin Estonya dilinde diğer dillerden daha büyük bir anlamı vardır. Konuşmanın tüm kısımları (Fiilin belirli formları hariç) bir çekime tabidir ve isimlerin hal formları o kadar çok ve çeşitlidir ki, burada çekimin sınırları henüz belirlenememiştir; ancak, kapsamlı açıklamalar yoluyla olabilir. Estonya dilbilgisinin en önemli doktrini

olan çekim doktrini henüz tam olarak ele alınmamıştır (Örneğin, Knüpffer ve Meller'in övgüye değer girişimleri dışında).

Özellikle son zamanlarda, Estonca için neden bu kadar az şey yapılır oldu? Ülkede dili konuşabilen kişi eksikliği yok. Dil öğrenme fırsatı her gün orada. Daha önce bahsedilenlerin dışında, ana nedenler şunlardır: Yazı dili, yerelden çok farklıdır. Yazı dilini, “daha asil anadilin sadık bir aynası” olarak sunmak için, her yerde çaba sarf edildi. Estonya’da insanlar hala, yaşayan insan dilinden farklı bir şekilde yazmayı seviyor. Yaklaşık 200 yıl önce başladılar Estonca yazılı broşürleri okumaya. Stahl, ilk tanınmış ve aynı zamanda çok verimli bir Estonyalı yazardı. Fakat onun öyle bir Estoncası vardı ki, bugünlerde o zamanın Estonlarının onu pek az anladıklarını biliyoruz. Estonca kendi diline hakimdir. Latince ise, kederin Prokrustes yatağındadır. (Mitolojide haydut Prokrustes, gasp ettiği kişileri demirden yatağa yatırır; kişinin boyu kısa ise, çekerek uzatmaya çalışır, uzunsa kesermiş. Her iki durumda da, o kişi ölmüş. Bu söz, bir fikri başkasının düşüncesine uydurmaya çalışanlar için söylenir). Eğer günümüzde bir vaiz, Stahl’ın zamanındaki Estonya yerel dilinin, onun Fin yazılarında, tam olarak bizim şu anda olduğumuz gibi olduğunu ve o andan itibaren Finlerin ilerici bir gelişme içinde olduğu gerçeğini ciddi bir şekilde iddia ettiyse, Estonca dilinin kullanımında olduğu gibi çelişkilidir.

Estonca diline özgü olan ve Latince gramerinde bulamadığı her şeyi gözden kaçırdı ya da kasıtlı olarak ihmal etti. Ancak Stahl’ın yazıları, bir yüzyıl boyunca yazılı anlatım modeli haline geldi ve dili öğrenmek için ana kaynak oldu. Yüz yıl sonra İncil’in çevirisi ortaya çıktı. Stahl’ın Estoncası yeterli değildi. İnsanlar, yazı dilini zenginleştirmek için halka yöneldi. Mukaddes Kitabın tercümesinde üslubun doğruluğuna ve dilin akıcılığına, önceki yazı diline kıyasla hayret etmek doğrudur. Ama bu yeni İncil, Estonyalı vaizleri ve yazarları yüz yıl boyunca tekrar zorluklara uğrattı ve hala bizi de zorluyor. Derler ki, İncil için öyle ve bu söz, İncil’in içeriği kadar tutarsız. Formlar uyum sağlamadı. Bu iki nedene ek olarak, daha önceki ikisini daha önemli kılan bir üçüncüsü daha vardır. Sadece birbirinden biraz farklı olan iki ana lehçe olmakla kalmaz, aynı zamanda, her lehçenin kendine özgü ve farklı olan birçok yanı da

ortaya çıkar. Bir dilin biçimleri teorisi, onun kesin keşfinin temelidir. Formlar teorisi için bir temel geliştirmeye çalıştım. Çok önemli olan çekim doktrini için sıkı bir çalışma gerekiyor. Estonya toplumumuzun bir sonraki eksikliği, Estonca dilbilgisinde, öğretimin hala çok yetersiz olmasıdır.

Faehlmann

